

हितगुज

“कानाने बहिरा मुका परी नाही” दूरदर्शनवरील जुनी जाहिरात आठवत असेल. कानाने ऐकू येत नसणाऱ्या मुलांच्या संवेदना जाणून घेण्याचे माध्यम म्हणून हातवारे करून बोलण्याची कला अवगत झालेली मुले आपल्या मनाच्या कोंदणात दडवून ठेवलेल्या भावना काही प्रमाणात व्यक्त करू शकत होती. परंतु त्यालाही एक मर्यादा होती, समोरच्याला ही भाषा समजेल असे नाही. त्यामुळे कितीही नाही म्हंटले तरी एक प्रकारची न्यूनत्वाची भावना अशा बालकांच्या मनात निर्माण होते. ज्यामुळे त्याचे स्वतःचे, कुटूंबाचे व समाजाचे अप्रत्यक्षपणे नुकसानच आहे.

वेगाने बदलत जाणारा काळ आणि आधुनिकतेकडे आपली सुरु असलेली घोडदौड या सर्वांमध्ये अशी ऐकू न येणारी बालके यापासून वंचित राहणे ही बाब आपल्यासाठी निश्चितच भूषणावह नाही. वैद्यकीय क्षेत्रात रोज नविन संशोधन होत आहे. याचा परिणाम म्हणूनच आज आपली पिढी निरोगी आयुष्य जगत आहे. कित्येकांना मृत्यूच्या दाढेतून परत आणण्याचे काम वैद्यकशास्त्राने केले आहे.

संशोधनाचाच परिपाक म्हणून ऐकू न येणाऱ्या बालकांसाठी कॉक्लिअर इंप्लांट हे वरदानच ठरले आहे. पण अजूनही आपल्याकडे याबाबत म्हणावी तेवढी जागरूकता दिसून येत नाही. मुलास ऐकू येत नाही हे पालकांना समजण्यासच झालेल्या उशीरामुळे यापासून मिळणारा फायदा कमी होत जातो. पहिल्या पाच वर्षांपर्यंत जर निदान झाले तर कॉक्लिअर इंप्लांट हे अशा बालकांसाठी देवदूतच ठरू शकेल. या क्षेत्रात स्कूल ऑफ ऑडीओलॉजीच्या माध्यमातून काम करत असताना आम्हाला आलेले रिझल्ट हे अतिशय चांगले आहेत.

आपले मुल बोलू शकणार नाही किंवा ते आवाजाला प्रतिसाद देत नाही हे समजल्यानंतर पालकांची होणारी अवस्था आणि त्यातून सुरु होणारा दिर्घ प्रवास हा कितीही कष्टप्रद असला तरी.....

या कष्टाने माझे मुल बोलू शकणार आहे ही भावना पालकांना सतत ऊर्जा देत असते. त्यामुळे प्रत्येक पालकाने जागृत राहून डोळस दृष्टीकोन ठेवून आपल्या पाल्याकडे लक्ष दिले पाहिजे. त्यामुळे भविष्यातील होणारा त्रास व पर्यायाने आपल्या सानुल्याचे होणारे नुकसान टाळण्यास मदतच होणार आहे. “कानाने बहिरा मुका परी नाही” ही उक्ती निश्चितच सार्थ ठरू शकेल याची मला खात्री आहे.

डॉ.अस्मिता जगताप
कार्यकारी संचालिका,
भारती हॉस्पिटल, पुणे.

विचार दर्शन

Sleep is that golden chain that ties health and our bodies together.

Thomas Dekker

श्रवणदोष

जन्मजात दोषाव्यतिरिक्त मुलांमध्ये श्रवणदोष खालील कारणाने निर्माण होऊ शकतो ?

- * कमी दिवसांची प्रसुती (प्रिम्च्यूर बेबी)
- * एन.आय.सी.यू. मध्ये जास्त काळ ठेवलेले असल्यास
- * रक्तातील बिलिरुबीन अति जास्त प्रमाणामुळे ट्रान्सफ्यूजनची गरज पडत असल्यास.
- * श्रवणदोषास कारणीभूत ठरत असलेले औषध जास्त काळ घेत असल्यास.
- * कुटूंबात श्रवणदोषाची पार्श्वभूमी असल्यास
- * जन्माच्या वेळी गुंतागुंतीचे बाळंतपण झालेले असल्यास
- * सतत कानाचा संसर्ग होत असल्यास
- * सतत मोठ्या आवाजाच्या संपर्कात असल्यास

लवकर निदानासाठी या बाबी तपासा

आपल्या मुलाने ऐकू येण्याची टेस्ट पास केली असेल तरीही आपण खालील बाबींकडे लक्ष दिले पाहिजे.

- * अचानक मोठा आवाज ऐकू आल्यास बाळ दचकते
- * साधारणतः तीन महिन्यांनंतर बाळ आई-बाबांचा आवाज ओळखते/प्रतिसाद देते
- * साधारणतः सहा महिन्यांनंतर बाळ आवाजाच्या दिशेने मान वळवते.
- * साधारणतः बारा महिन्यांनंतर बाळ तोंडावाटे काही आवाज काढते

वरील प्रमाणे आपले बाळ प्रतिसाद देत नसल्यास त्वरीत तज्ज्ञ डॉक्टरांचा सल्ला घ्या

वाढत्या वयाच्या बाळामध्ये खालील चिन्हे दिसत असल्यास श्रवणदोष असू शकतो

- * भाषेचा व वाचेचा विकास वयानुसार होत नसल्यास
- * बाळ काहीच बोलत नसल्यास
- * बोललेले समजण्यास अडथळे येत असल्यास
- * संवादाला प्रतिसाद देत नसल्यास
- * टि.व्ही. चा आवाज ठराविक पातळीपेक्षा वाढवावा लागत असल्यास
- * बोलण्याला प्रतिसाद देताना अनाठाई प्रतिसाद देत असेल तर.

शब्द हेच संवादाचे प्रभावी माध्यम असल्यामुळे प्रत्येकाच्या आयुष्यात शब्दाला अनन्यसाधारण महत्व आहे. शब्द शिकण्यासाठी ऐकू येणे ही प्राथमिक गरज आहे. आपल्या सानुल्याला ऐकू येते की नाही याबाबत कटाक्षाने लक्ष देऊन त्याला/तिला शब्दांचा अनमोल खजाना उघडून द्या

गंमतीदार तथ्य

- ★ शरीरावरील एक इंच वर्ग क्षेत्रात ३ कोटी २० लाख बॅक्टेरीया असू शकतात.
- ★ बोलताना ७२ प्रकारच्या मांसपेशींचा उपयोग होतो.
- ★ डोळ्याची पापणी एका मिनिटात २५ वेळा उघडझाप करते.

बहुतांश श्रवणदोष हा मुलांना जन्मजात असतो. जन्मजात असलेला श्रवणदोष हा तीव्र ते अतितीव्र स्वरूपाचा असल्यामुळे त्याचा मुलांच्या एकूण विकासावर दुष्परिणाम दिसून येतो. श्रवणदोष हा आपल्या कानातील ऐकू यायला मदत करणाऱ्या कुठल्याही एका व्यवस्थेतील दोषामुळे उदभवू शकतो जसे बाह्यकर्ण, मध्यकर्ण व अंतर्कर्ण मध्ये असलेला दोष. अंतर्कर्ण (कॉक्लीआ) बालकांच्या लहान वयात निदान न झाल्यास दुरुस्त होत नाही व बालकांच्या सामान्य बोलण्याच्या समस्या उदभवतात. मुळातच बोलण्याची समस्या असल्यामुळे अशा बालकांच्या शैक्षणिक व सामाजिक विकासात अडथळे निर्माण होऊन त्याची रोजगार क्षमता घटते. लहान वयातच श्रवणदोषाचे निदान झाल्यास त्यावर योग्य उपचार करता येऊन पुढील समस्या टाळता येऊ शकतात.

अंतर्कर्ण (कॉक्लीआ) मधील दोषासाठी कॉक्लिअर इंप्लान्ट वा श्रवणयंत्राचा उपयोग होऊ शकतो. श्रवणयंत्र कानाला बाहेरून येणारा आवाज वाढवत असल्याने ज्यांना कमी ऐकू येते वा अल्प प्रमाणात श्रवणदोष असतो अशांना उपोगी ठरते.परंतु जवळजवळ ११% लोकांना श्रवणयंत्राची मदत होत नाही. जेव्हा चांगल्या क्षमतेचे यंत्र वापरूनही बालकांना ऐकू येत नाही अशावेळी कॉक्लिअर इंप्लान्ट महत्वाचे ठरते.

कॉक्लिअर इंप्लान्ट हे ऑपरेशनद्वारे बसवण्याचे यंत्र असून ते ऐकू येण्याच्या नव्हस सिस्टिमला उद्दिपित करून मेंदूला सरळ संदेश देते. कॉक्लिअर इंप्लान्टचे दोन भाग असतात १) आतील भाग २) बाहेरील भाग. आतील भाग म्हणजेच इलेक्ट्रोड अरे व रिसिव्हर मॅग्नेटीक कॉईल ही कान, नाक, घसा तज्ञ शस्त्रक्रियेद्वारे अंतर्कर्णा मध्ये बसवतात. मुलांना व्यवस्थित ऐकू येण्यासाठी बाहेरील भाग म्हणजे ट्रान्समिटींग कॉईल व स्पीच प्रोसेसर ऑडीओलॉजिस्ट मॉपिंग करून बसवतात.

कॉक्लिअर इंप्लान्ट ऑपरेशननंतरची सेवा या ऑपरेशनद्वारे जास्तीत जास्त फायदा मिळण्यासाठी अतिशय महत्वाच्या असतात. याचेही दोन महत्वाचे टप्पे आहेत ऐकण्याच्या क्षमतेचे योग्य मोजमाप (मॉपिंग) व ऑडीटरी व्हर्बल थेरपी. ऑपरेशननंतर कमीत कमी दोन वर्ष सतत यावर कार्य करणे गरजेचे असते. मॉपिंग या प्रक्रियेमध्ये स्पीच प्रोसेसद्वारे मुलांना आवाज देणची योग्य पातळी ठरवली जाते. ऑडीटरी व्हर्बल थेरपी मध्ये कॉक्लिअर इंप्लान्ट द्वारे आवाजाचे आकलन

करून भाषा शिकवली जाते.

कॉक्लिअर इंप्लान्टचे उत्पादन भारतात होत नसल्याने ते बाहेरून आयात करावे लागते. ज्याची कमीत कमी किंमत ६ ते १२ लाखांच्या दरम्यान असते, जी त्याची क्षमता व वैशिष्टयानुसार ठरते. ही किंमत भारतातील सर्वसामान्य लोकांच्या आवाक्याबाहेर आहे.

श्रवणदोष असलेली ही मुले यापासून वंचित राहू नये म्हणून भारत सरकारच्या सामाजिक न्याय व सशक्तिकरण मंत्रालयातर्फे सुधारीत ADIP या योजनेअंतर्गत कॉक्लिअर इंप्लान्ट व त्यानंतरच्या पुनर्वसन सुविधा मोफत देण्याचे ठरवले आहे. यामुळे जन्मतः किंवा जन्मानंतर श्रवणदोष असलेली ५ वर्षाखालील आणि १२ वर्षाखालील मुले सुध्दा ऐकू आणि बोलू शकतील.

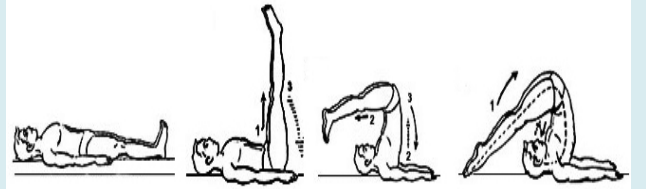
**अधिक माहिती व उपचाराकरिता संपर्क-
स्कूल ऑफ ऑडीऑलॉजी**

020-28366896, 283226223

योग

हलासन

पाठीवर झोपावे, पाय ताठ करून ४५ अंश वर उचला, ९० अंश वर उचला, हात मांड्याजवळ ठेवा, पाय मागे नेण्याचा प्रयत्न करा, पाय डोक्यामागे गुडघे न वाकवता टेकवा हात ताठ ठेवा, पाय ९० अंश वर आणा, ४५ अंश वर न्या, सरळ टेकवा पूर्वस्थिती. फायदे -कंबर, पाठ, मान यांचा व्यायाम होतो. मधुमेहा-वर उत्तम आसन. बद्धकोष्ठ, गॅसेसवर चांगले. पोटातील सर्व इंद्रिये कार्यक्षम होतात. रोगप्रतिकारशक्ति वाढते. याच्यानंतर चक्रासन करावे ही एकमेकांना पूरक आहेत.

योगगुरु श्री.दिनकरराव यादव

हसा चकटफू

डॉक्टर- तुमचे पोट परत दुखायला लागले ना, बाहेरचे काही खाऊ नका सांगितले होते ना....

पेशंट- पण मी बाहेरचे काही खाल्लेच नाही. फक्त दोन पिइझा मागवून घरीच खाल्ले

डॉक्टर एका सिगारेट पिणारास- तुम्हाला माहित आहे का सिगारेट स्लो पॉयझनचे काम करते

सिगारेट पिणारा - पण मला कुठे मरायची घाई आहे.....

News @ a glance

भारती विद्यापीठ सुवर्णमहोत्सवी वर्षानिमित्त आयोजित कार्यक्रमातील काही क्षणचित्रे

भारती हॉस्पिटले येथे नवीन ब्लड बँक, फिजिओथेरेपी, सुपरस्पेशलिटी ओ.पी.डी. चे उदघाटन झाले.

भारती हॉस्पिटल अँड रिसर्च सेंटर

पुणे-सातारा रोड, धनकवडी, पुणे-४३

+91 20 40555555/40555444

admin@bharatihospital.com

f /bharatihospitalpune